

HOU ZE ERBIJ VOORKOM UITSLUITING VAN JONGEREN

Geef polarisatie geen kans. Polarisatie ontwricht de samenleving. Signaleer en pak ondermijning van positief burgerschap aan. Onderken ook de sociale kloof en doe er wat aan. Bied perspectief. Sluit niemand uit, geef iedere jongere dezelfde kans. Bouw aan de sociale basisvoorzieningen in buurten en dorpen.

SOCIAAL WERK NEDERLAND ROEPT LANDELIJKE EN LOKALE OVERHEDEN DRINGEND OP OM IN ACTIE TE KOMEN. INVESTEER IN DE BASIS VAN DE SAMENLEVING: IN JEUGD EN JONGEREN.

1 Hard én Zacht. Investeer in de lokale sociale basisinfrastructuur: bouw constructieve relaties op. Investeer in contacten met ouders, stimuleer peer-to-peer-projecten, zorg voor empowermentprojecten, en overbrug de kloof tussen ouders en hulpverleners. Pak criminaliteit aan en bied alternatieven. Zet het netwerk van de buurt in elkaar; met rolmodellen, middenstanders, onderwijs, ouders, zelforganisaties, actieve bewoners, jongeren. Faciliteer ontmoeting. Werk aan een positieve vibe in de buurt. Ondersteun de buurteconomie, zorg voor werk. Laat voelen dat jongeren gezien en gewaardeerd worden. Begin daarmee van jongs af aan. Help jonge ouders met programma's als [Opstapje](#), [VVE thuis](#) en [Boekenpret](#), dat peuters en hun ouders aanzet om thuis te lezen. Stimuleer programma's als [Basta!](#) om delicten bij jonge kinderen te voorkomen. Werk met een [meldpunt radicalisering](#).

2 Sociale Wederopbouw.

Start de volgende fase van de krachtwijken-aanpak: capaciteit voor sociale wederopbouw. Sluit aan bij wat er al is aan sociaal werk en aan actieve bewoners. Zorg voor maatwerk met meer aan buurtpedagogische ondersteuning in achterstandswijken. Zorg voor meer sociale handen in de wijk, bied structurele formatie voor opbouwwerkers en jongerenwerkers en meer inzet van wijkagenten. Laat jongerenwerkers 'er zijn in de buurt' en outreachend werken, contact maken en vertrouwen winnen. Stimuleer programma's als de [Vreedzame Wijk en Vreedzame school](#), [Home-Start](#), [VoorZorg](#).

3 Stop de armoede in achterstandswijken. Denk vooruit en werk vanuit de sociale invalshoek. Bouw aan een gezonde samenleving. Extreem radicalisme alleen vanuit justitiële hoek aanpakken is het paard achter de wagen spannen. Versterk wijkteams met financieel-juridische kennis en ondersteuning door sociaal raadslieden, zodat er effectieve inkomenschecks kunnen worden gedaan, schulden vroegtijdig worden aangepakt, geef alle jongeren financiële voorlichting.

4 Voed ze op 1): door vroegsignaleren & directe actie. Zorg voor simpele, snelle en laagdrempelige begeleiding op maat, zodra kinderen de eerste symptomen van een gedragsstoornis vertonen. Wacht niet tot het ontsporende pubers zijn en ze al in de jeugdhulp zitten. Zet in op snelle, concrete hulp voor jongeren die vastlopen. Wees present, en bied opvoedondersteuning aan ouders, door sociaal werk, het CJG, en/of het onderwijs. Stimuleer de samenwerking van onderwijs en jeugd- en jongerenwerk; versterk zo informeel en formeel leren, vul elkaar aan. Betrek daarbij goed getrainde vrijwilligers en ervaringsdeskundigen onder jongeren. Stimuleer mentorprojecten zoals [School's cool](#), sportprogramma's als [Alleen jij bepaalt wie je bent](#), en buurtsport, zoals Citytrainers, een voorlichtingsprogramma als [Tweede Wereldoorlog in Perspectief](#) en de [Roadshow persvrijheid](#) voor mbo's.

5 Voed ze op 2): Investeer structureel in psychosociale veerkracht en weerbaarheid.

Haal jeugd- en jongerenwerkers de school in voor een sterke verbinding onderwijs-buurtwerk en versterk opvoeding in de buurt met meer buurtpedagogen. Laat hen les geven in emancipatie en voorlichting over positief burgerschap, financiën (voorkomen schulden), radicalisering, man-vrouw-verhoudingen (sexting), psychosociale weerbaarheid. Stimuleer programma's als [Boys are Us](#), seksuele voorlichtingsprogramma's voor jongeren tussen 12 en 18 jaar. Stimuleer nieuwe vormen van jongerenparticipatie en jongerenwerk zoals [Jimmy's](#). Verbreed het [kennisplatform van school&veiligheid](#) met sociaal werk, jongerenwerk. Ontwikkel een landelijk impulsprogramma om de samenwerking tussen jeugd- jongerenwerk en onderwijs te versterken. Voorkom zo uitval.

6 Wie opgroeit mag fouten maken. Geef jongeren die over de schreef zijn gegaan een tweede kans. Begeleid ze bij het zoeken van een school, stage of werk. Moedig lokale opleidingen en werkgevers aan om deze jongeren een plek te geven. Stimuleer leer-werkprogramma's voor jongeren die buiten het reguliere onderwijs vallen, waaronder time-outprojecten. Stimuleer programma's als [Learn2work](#) om jongeren weer aan de slag te krijgen. Onderzoek hoe je een tweede kans kunt bevorderen als de VOG een obstakel is.

7 Investeer in sterke professionals. Sociaal werk is een vak apart, niet iets dat je er even bij doet. Investeer dus in scholing en bijscholing van sociale professionals, zoals jongerenwerkers, schoolmaatschappelijk werkers en sociaal werkers in wijkteams en jeugdteams. Versterk de gesprekstechnieken van sociaal werkers rond lastige onderwerpen en moreel burgerschap.

8 Zorg dat er capaciteit én kennis is om te kunnen signaleren en doorpakken, ook wat betreft dreigende radicalisering. Sluit aan bij landelijke infrastructuur; ontwikkel kennis; gebruik programma's zoals [Mate\(n\) van de straat](#) om jongeren in beeld te krijgen en te ondersteunen. Stimuleer op lokaal niveau [deskundigheidsbevordering](#) van sociaal werkers, wijkteams, wijkagenten en andere zorgprofessionals die dicht bij gezin en kind opereren.

9 Stimuleer de lokale samenwerking tussen sociaal werk, politie en burgemeester; werk samen als gelijkwaardige partners, door middel van gezamenlijke trainingen en samenwerkingsafspraken. Maak afspraken met elkaar, rond signalering, rond privacy, vervolgstappen, terugkoppelen en op- en afschalen. Zet de [training OMEI](#) (omgang met extreme idealen) landelijk in voor sociaal werkers die met jeugd en gezinnen werken.

10 Organiseer verbindingen tussen de betrokken ministeries. Creëer daarvoor een landelijk stimuleringsprogramma waarin de diverse initiatieven bij elkaar komen en er betere afstemming is tussen de verschillende partijen en uitvoeringinstanties.

- ▶ VOORKOM EEN LEGE KOELKAST
- ▶ BETREK OUDERS EN ONDERSTEUN HEN BIJ HET OPVOEDEN
- ▶ HELP MET HUISWERK IN DE BUURT
- ▶ HOU REKENING MET HET [DOENVERMOGEN](#) VAN JONGEREN
- ▶ REGEL DREMPELLOZE TOEGANG TOT ALLEDAAGSE HULP, CULTUUR, SPORT EN TALENTONTWIKKELING
- ▶ ZORG VOOR ECHT WERK, EEN FATSOENLIJK INKOMEN EN EEN WAARDIG BESTAAN
- ▶ STOP ONTMOEDIGENDE EN VERNEDERENDE BUREAUCRATIE
- ▶ EMANCIPEER ACHTERSTANDSGROEPEN
- ▶ INVESTEER IN OPBOUWERK IN ACHTERSTANDSWIJKEN

IEDERE DAG TEGENSLAG. WEER EEN ONVOLDOENDE. MET DE NEK AANGEKEKEN WORDEN, SUBTIEL OF OPENLIJK. NIET MEE KUNNEN KOMEN, NIET MEE KUNNEN DOEN. NIET SPORTEN, GEEN NIEUW MOBIELTJE. EEN LEGE KOELKAST. SCHAAMTE DOOR SCHAARSTE. SCHIPPEREN TUSSEN TWEE CULTUREN. AL LEEF JE IN EEN WELVAREND LAND, JE REDT HET NIET.

Veel jongeren merken het, onderzoekers tonen het aan: in Nederland ontstaat een wij-zij-cultuur. Met de meerderheid gaat het goed, maar wie de aansluiting verliest raakt steeds verder achterop. Veel te veel kinderen (ruim 400.000) groeien op in beroerde omstandigheden. Wonen in een te kleine flat. Zorgen voor hun alleenstaande moeder met psychische problemen. Vinden vanwege een achternaam als Yilmaz of El Amrani geen stageadres. Zijn dagelijks getuige van huiselijk geweld. Of leven zelfs op straat.

Dagelijkse frustratie, vernedering en het gevoel te worden buitengesloten zijn funest voor je ontwikkeling. Evenals indoctrinatie. En in het ergste geval maakt het je vatbaar voor radicale stromingen, zoals jihadisme of links- of rechts-extremisme.

Dat tij moeten we keren. We moeten samen voorkomen dat Nederland verder polariseert en dat nog meer jongeren zich buitengesloten voelen. Niet alleen in het belang van die jongeren zelf, maar van de samenleving als geheel. Potentieel blijft zo immers onbenut en jeugdzorgkosten stijgen. Daarom roept Sociaal Werk Nederland het kabinet op om structurele uitsluiting en polarisatie aan te pakken. Radicaal zijn hoort bij de jeugd. Bij de ontwikkeling van de eigen identiteit en de weg naar volwassenheid. Maar het mag niet leiden tot extreme idealen en geweld.

‘Alles draait om aandacht. Echt naar ze luisteren. Begrip tonen wanneer ze zich boos maken over allerlei misstanden in het buitenland. We moeten toe naar een participatiesamenleving waarin mensen elkaar aanspreken. Gewoon vragen hoe het gaat. Die ronselaars die jongens naar Syrië halen, begrijpen dat heel goed. Zij geven die persoonlijke aandacht wél. Leggen hun hand op een schouder. Hoe gaat het met je? Zit je met schulden? Kan ik je helpen?’ – Karim Amghar (onderwijsprofessional)

Marijke Vos (voorzitter Sociaal Werk Nederland): ‘Elk kind moet de kans krijgen om zich positief te ontwikkelen en zich thuis te voelen in de samenleving. Investeer op lokaal niveau in laagdrempelige vormen van kind- en jongeren-ondersteuning: in de wijk, op straat, op school en thuis. Zorg daar voor sterke schakels, zodat signalen goed opgepakt worden en er hulp is die echt helpt. Doe dat met meer inzet van jeugd- en jongerenwerkers, meer opbouwwerkers in de buurt. En doe het vooral samen! Minder stress in een gezin en een leuke veilige buurt geven letterlijk ruimte om je talent te ontwikkelen. Dat betaalt zich later terug in gelukkigere volwassenen, minder werkloosheid, minder gebruik van zorg en een hechtere samenleving. Een kwestie van elkaar echt zien en aanspreken; op talenten, rechten én plichten.’

VOORKOMEN IS BETER DAN GEZEEN

Slecht slapen, piekeren, faalangst. Vier op de tien jongeren hebben last van dergelijke psychische klachten. Gevolg: steeds meer jongeren krijgen hulp. [Elf op de honderd](#) worden begeleid. Dan hebben we het alleen over de jongeren die in beeld zijn bij instanties. Daarnaast zijn er ook nog tienduizenden [‘spookjongeren’](#), van wie niemand weet hoe het met ze gaat.

De truc is natuurlijk om te voorkomen dat jongeren überhaupt zo erg in de problemen raken dat professionele hulp nodig is. Dat vraagt om visie en daadkracht. Om een forse preventieve inzet van mensen en middelen, vooral in achterstandswijken en achterstandsregio’s. Het is zeer verontrustend dat [juist de achterstandswijken opnieuw verwaarloosd](#) worden. Investeer daarin juist ook in ‘vredetijd’. Zorg ervoor dat jongeren gevoel hebben ertoe te doen. Daarin ligt de kracht van preventie en voorkomen. Wetenschappers als Leo Pauw, Micha de Winter en Stijn Sieckelink wijzen op de kloof tussen docenten en leerlingen op scholen in achterstandswijken. Ze roepen op om juist in deze wijken pedagogische coalities aan te gaan met rolmodellen, sleutelfiguren en verbinders zoals hulpverleners, politie en jongerenwerkers. ([Volkskrant opinie](#))

GELIJKE KANSEN? ECHTE DADEN

Willen we inderdaad dat alle kinderen in Nederland even veel kans krijgen om op te groeien tot volwaardige burgers? Dan moeten we meer investeren in de lokale basisinfrastructuur. En niet morgen maar vandaag. In netwerken van professionals en vrijwilligers, rond bewoners, ouders en de jeugd. Met laagdrempelige ontmoetingsplekken, informatiepunten en nuldelijnsinstellingen. Met huismeesters en wijkverpleegkundigen, peuterspeelzaalouders en wijkagenten, basisschoolleerkrachten, winkeliers en elftalbegeleiders.

‘Jongeren missen vaak een vertrouwenspersoon buiten de eigen groep. Daar moet het jongerenwerk op gericht zijn. Nu zie je vaak dat de twee moslims binnen het jongerenwerk zich met radicalisering bezig moeten houden. Dan beginnen ze ineens over het geloof. “Hey, ben jij trouwens salafist ofzo?” Dan trekt een jongen zich nog verder terug. Hij wordt weer op zijn geloof aangesproken. Nee, het jongerenwerk moet gewoon zijn werk doen. Jongeren in beeld houden en vertrouwen opbouwen. Dan komt dat gesprek vanzelf, daar hoef je echt geen moslim voor te zijn.’ – Engin Baydar (adviseur radicalisering en polarisatie)

Zij allemaal kunnen signalen opvangen over gezinnen waarin problemen dreigen te ontstaan. Zorg dat zij weten bij wie ze met die signalen terecht kunnen zodat dat tijdig de juiste ondersteuning kan worden geboden.

LANDELIJKE ACTIES VEREIST

Die lokale netwerken vereisen ook een landelijke visie op emancipatie, doelgroepenbeleid en integratie. Rijk en gemeenten moeten op dezelfde lijn zitten. Het Rijk moet de lokale aanpak faciliteren met passende maatregelen rond inkomen, betaalbaar wonen, scholing en werk.

Uiteenlopende maatschappelijke organisaties onderstrepen met ons het belang en de urgentie daarvan: [vijf partijen vragen om te investeren in integrale kindcentra](#); meer dan 25 partijen boden aan de SER [de Agenda Jeugd](#) aan. De SER zelf kwam met het rapport [Opgroeien zonder Armoede](#). Het is nu tijd om goede voornemens, statements en rapporten om te zetten in daden waar jongeren écht iets aan hebben.

LOKALE DAADKRACHT GEBODEN

Elke gemeente kan werken aan het tegengaan van uitsluiting. Sociaal werk kan een grote rol spelen om de inclusieve samenleving dichterbij te brengen. Sociaal werk verbindt en geeft mede vorm aan de sociale infrastructuur die daarvoor nodig is en doet dat altijd samen met andere professionals en vrijwilligers. Dat is namelijk het vak van sociaal werkers. Geef ze daarvoor de kans!

‘Meedoen in onze samenleving kan alleen als je kansen krijgt. En die kansen geven, daar heeft het onderwijs een belangrijk aandeel in. Talenten ontdekken en stimuleren. Meedenken over hun mogelijkheden, meedromen over hun toekomst. Dat begint al op de basisschool, gaat verder op de middelbare school en daarna in de beroepsopleiding. En dan is het natuurlijk nog niet klaar. Scholen steken hun hand uit, naar gemeenten, burgemeesters, wethouders, politie, jongerenwerkers. Laat het onderwijs meedenken. Kansen creëren kunnen we alleen samen.’
Ton Heerts, voorzitter MBO Raad

‘Het voorkomen van uitsluiting, discriminatie en polarisatie is van groot belang voor het tegengaan van radicalisering en extremisme, en daarmee voor de nationale veiligheid. Het is van belang voor de identiteitsontwikkeling van jongeren en kinderen. Niemand kan dit alleen. Als partners op het gebied van veiligheid, zorg en welzijn doen we dit gezamenlijk. Het sociaal domein is hierbij onmisbaar en ik steun dit initiatief van Sociaal Werk Nederland dan ook van harte.’
Dick Schoof, Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid

‘De politie heeft Vroegsignalering en Preventie omarmd als een van de pijlers in haar visie op Jeugd. De politie is van mening dat – hoewel een aantal van de voorstellen buiten haar beïnvloedingssfeer ligt – dit Manifest hiertoe een prima aanzet geeft. Uiteindelijk doel is immers slachtoffer- en daderschap te voorkomen en/of te beperken. Wij betuigen dan ook graag steun aan dit Manifest. Jeugd is immers van ons allemaal!’
Liesbeth Huyzer, lid Korpsleiding Nationale Politie, landelijke portefeuillehouder Jeugd

‘In Zeist werken we samen aan een inclusieve samenleving. Dat gaat niet vanzelf. We proberen te voorkomen dat mensen die het moeilijk hebben, afglijden. Bijvoorbeeld depressief worden of het pad op gaan van criminaliteit of radicalisering. We zetten samen met professionals stevig in op preventie: vroegtijdig signalen herkennen en het juiste handelingsperspectief bieden aan mensen die hulp nodig hebben. Zodat iedereen in Zeist ervaart erbij te horen.’
Koos Janssen, burgemeester van Zeist, Lid Commissie Bestuur en Veiligheid VNG.

De invloed van toenemende polarisatie in onze samenleving wordt nog te vaak onderschat. Hoog- vs laagopgeleid, stad vs platteland, bicultureel vs autochtoon, het verschil wordt steeds meer benadrukt. Verschil mag er zijn - zonder wrijving geen glans, maar als het steeds grotere impact heeft op hoe kinderen en jongeren zich thuis voelen, welke kansen ze krijgen en of ze nog met elkaar in gesprek gaan, is het een gevaarlijke tendens. ‘De jeugd heeft de toekomst’, dan moeten we daar NU voor zorgen. Naima Azough - Speciaal rapporteur voorkomen extremisme en bevorderen sociale cohesie in het jeugd domein (VWS/OCW)

‘Ons sociaal werk en jongerenwerk komt op straat, het schoolplein, bij mensen thuis, op alle denkbare vindplaatsen en op social media. Niet alleen tijdens kantooruren, ook in de avond en in het weekend. Zodoende kunnen we vroegtijdig signaleren en interveniëren. We luisteren goed naar jongeren, veroordelen niet, bieden ondersteuning en stimuleren dat ze de goede keuzes maken. Ook als ze dreigen de maatschappij de rug toe te keren, als ze radicaliseren, blijven we nabij en proberen we effectieve interventies toe te passen, waar mogelijk met inzet van het eigen sociale netwerk zoals leerkrachten en ouders. Bij ernstige risicosituaties dragen we bij aan een integrale aanpak samen met netwerkpartners. Soms voeren we ook in afstemming met gemeente en politie casusregie.’
Gon Mevis, directeur-bestuurder ContourdeTwern, Tilburg